

KAPITOLY ZE ŽIVOTA JAROSLAVA HAŠKA

O Haškově oblečení se také hodně psalo. Jeden autor napsal, že Hašek chodil asi půl roku před svou smrtí po palubě vltavského parníku, elegantně oblečen v bílém obleku, ve společnosti bosého otrhance, s kterým chodil od jedné společnosti ke druhé a představoval ho, jako známého vraha Davídka.

Pravda je, že byl Hašek v té době již na Lipnici, nikam se odtud na delší dobu nevzdaloval a bílý elegantní oblek nikdy neměl.

Není také pravda, co bylo napsáno o Haškovi v souvislosti s jeho přítomností na představení Švejka v Havlíčkově Brodě. Tady viděl Hašek svého Švejka na scéně poprvé a naposledy. Úspěch Švejka, který shodou okolností hrál první jeho představitel, brodský rodák Karel Noll, byl ohromný. Hašek byl při otevřených scénách i po ukončených aktech neustále vyvoláván a na volání „autor, autor“, vstal vždy ze svého sedadla v první řadě, stoupl si pod jeviště a odtud obecenstvu za poctu děkoval. Jeden z autorů vzpomínek napsal, že byl Hašek násilím vytažen na jeviště, čemuž prý se zuřivě bránil, s ohledem na své staré roztrhané kalhoty.

Seděl jsem tehdy v první řadě vedle Haška a pamatuji se zcela určitě, že měl Hašek na sobě pěkný nový modrý oblek, o kterém píši vpředu.

Po své denní pracovní době jsem obvykle ještě zůstal nějakou dobu v Haškově společnosti. Nepřišel-li někdo náhodou na návštěvu, besedovali jsme spolu a dnes lituji velice, že jsem si o jeho vyprávění nedělal tenkrát žádné poznámky. Těchto chvilěk jsme někdy využili k psaní korespondence. Při jedné takové příležitosti si Hašek vzpomněl, jak z jednoho výletu poslal známé paní, manželce jednoho vyššího hodnostáře pohlednici, na které bezmyšlenkovitě napsal místo tehdy obvyklého: „rukulíbám“, „... líbá Vás Váš Hašek.“ Uvědomil si to teprve druhý den a s hrůzou čekal na zlé následky. Brzy dostal na svůj lístek odpověď, na kterém stálo: „Mistře, Vy jste vtipný, to jsem se nasmála.“ Hašek k tomu dodal: „To mám štěstí, že jsem už dost známý spisovatel, jinak by mně dala.“

Vpředu ve svých vzpomínkách se zmiňuji, že další dramatisace Švejka zpracovával spisovatel Ruda Mařík. Hašek mi začal diktovat pro divadlo „Adrii“ divadelní hry „Švejk v Ostende“ a „Švejk na mírové konferenci v Janově“, ale brzy diktování zanechal, když na něho stále naléhal nakladatel Synek o další rukopis Švejka. Poněvadž v té době, po I. světové válce konala se v Janově skutečně mírová konference a námět ke hře by byl právě časový, upomínal několikrát ředitel Adrie Haška, aby dramatisaci urychlil. Nebylo možné oběma, jak nakladatel, tak ředitel divadla vyhovět, proto Hašek rád přijal návrh, aby obě hry dokončil Ruda Mařík, který si v krátké době pro oba rozepsané rukopisy přijel.

Hašek jednu ani druhou hru nikdy neviděl. Při příležitosti mírové konference v Janově napsal Hašek humoresku pod názvem: „Za Olgou Fastrovou.“ Humoreska byla otištěna v Rudém právu a byla odpovědí redaktorce a módní referentce Národní politiky, Olze Fastrové, která své články v tomto časopise podepisovala pod krycím jménem „Yvona“.

Na konferenci do Janova se dostavila sovětská delegace, kterou vedl první sovětský zahraniční komisař Čičerin. Přijel do Janova bezvadně oblečen, tak jak je u diplomatů obvyklé a ne, jak bylo v celém světě s napětím očekáváno, že přijede v modré dělnické haleně. Tak asi si to také představovala Olga Fastrová a napsala do Národní politiky článek, jak je možné, že diplomat bolševického státu, může vystupovat bezvadně oblečen, jako diplomaté druhých velmocí. Hašek jí tehdy odpověděl přílehavou satirou.

Ještě jedna povídka měla dohru s Národní politikou. Hašek mi nadořoval povídku o společenském chování na veřejnosti, ve veřejných dopravních prostředcích a po-

● ANEKDOTA NA PÁTEK ● ANEKDOTA NA PÁ

V jednom ctihodném francouzském městečku postavili nový most. Když starosta při slavnostním otevření dočetl s papírku řeč, ujal se slova projektant. Vykládá radním pánům konstrukci mostu.

— A proč jste přidělal na pilíře ty špice? — ptá se jeden z těch ocyldrovaných pánů.

— To jsou drtiče ledu, o ty se třífí kry — vysvětluje projektant.

— A na opačné straně nemáte nic?! Co když přijdou ty ledy z druhé strany?

dobně. Tuším, že byla uveřejněna v Českém slově a v krátké době, snad ani ne za 14 dní, byla uveřejněna podobná, téměř stejná v Národní politice, a podepsána jedním předním redaktorem tohoto listu. Hašek v tom viděl opis své nedávné práce a nazval to krádeží jeho duševního majetku. Nadořoval mi ihned dopis pro redakci Národní politiky, v němž nevybíravými slovy pověděl, co si o redaktorech jejich časopisu myslí.

V době, kdy básník J. S. Machar byl generálním inspektorem čs. branné moci (tato funkce se dost dobře neshodovala s jeho dřívějšími antimilitaristickými zásadami), nadořoval mi Hašek na Machara satiru. Jako vzpomínám na první svůj pracovní den, kdy mi Hašek při diktování povídky „Styk rodičů s dětmi“ řekl, že nadpis napíšeme až nakonec, až co to bude, také satiru na Machara jsme psali bez titulu. Když byla práce skončena, zeptal se mne Hašek jak by se měla nadepsat. Snad prý bych věděl o nějakém vhodném nadpisu a abych nějaký navrhl. Můj návrh: „Občanu Macharovi do památníku“ Hašek bez dlouhého rozmyšlení schválil, a poněvadž již i dříve několik mých nadpisů k povídkám schválil, zdálo se mi, že nějak spisovatelství rostu.

Za své povídky, které byly vždy v téměř týdně, kdy byly napsány, hned uveřejňovány, dostával Hašek honorář okolo 50,— až 60,— korun.

Stávalo se, že Hašek nebyval spokojen s úpravou Švejka tiskárnou. Zdálo se mu, že je mu věnována malá péče, hlavně po stránce pravopisné. Jednou při prohlížení došlých autorských výtisků jsem zjistil, že je v nich mnoho pravopisných chyb, nad čímž se Hašek velmi rozlobil. Uprostřed prohlížení udeřil výtiskem o stůl a požádal mne, abych hned napsal do tiskárny dopis. Nadořoval mi jej a majitelům tiskárny ostře vytknul, že tisknutím jeho Švejka mají mimořádný příjem, a že proto očekává, že jeho dílu bude jak majiteli tiskárny, tak jejich sazeči i korektorem věnována mnohem větší péče.

Během několika dnů přišel omluvný dopis a slibována v něm ta největší pozornost v dalším tisku Švejka.

Za Haškova života nebyl Švejk ilustrován akademickým malířem Ladou. Jen na obálkách bývala jeho kresba Švejka, jak stojí v ohni dělostřelby, zapaluje si dýmku. Teprve asi po roce Haškovy smrti byly otiskovány Ladovy kresby v nedělních zábavných přílohách Českého slova. Bývalo to několik obrázků vedle sebe, s podloženým textem ze Švejka. Tyto ilustrace byly otiskovány v Českém slově dlouhou dobu a jsou to první Ladovy pokusy k pozdějším slavným ilustracím všech dalších knižních vydání nejen Švejka, ale i velkého počtu Haškových povídek.

Hašek dostával stále značné množství pošty. Dopisů i časopisů. Poněvadž hned ráno, nežli mi začal diktovat chtěl si napřed prohlédnout poštu a večer po práci rovněž, předplatil si na místní poště schránku, kterou jsem dvakrát denně vybíral. Také v neděli dopoledne. Pošta se většinou odkládala bez jakékoliv registrace a dnes je bohužel marné po ní pátrat.

K ženám se choval Hašek taktně. Míval většinou návštěvy mužské a jen málokdy se přihodilo, že s některým návštěvníkem přišla i jeho manželka. Hostitelem pozorným byl pak i k ní. Jinak společnost žen nevyhledával a ani v hostinci, kam ženy u nás nechodily, neměl příležitost se s ženami setkávat.

Nejmilejším Haškovým hostem byl akademický malíř Jaroslav Panuška, který ho velmi často navštěvoval. Panuška popíjel z kamenného džbánku pivo a Haška oslovoval „synku“. Hašek naproti tomu tituloval Panuška „mistře“. Častými hosty bývali i oba synové Panuškovy, rovněž akademičtí malíři, a spisovatel Zdeněk Matěj Kuděj, autor známého vyprávění o putování s Haškem po Čechách, nazvaného: „Ve dvou se to lépe táhne“. Také malíře Josefa Ladu by býval Hašek rád na Lipnici uvítal. Několikrát ho zval k sobě na návštěvu, asi dvakrát jsem mu odesílal telegrafické pozvání, ale Lada nepřijel. Snad ze zdravotních důvodů.

Hašek nikdy nikomu neublížil, alespoň žádný podobný případ neznám. Nanejvýš si udělal z někoho jen dobrý den. O tom, jak byl v našem chudém kraji oblíben, svědčí obrovská účast lidu na jeho pohřbu. Lid nebyvalou účastí na pohřbu dal nejlépe najevo svou lásku k Haškovi,

Jaroslav Hašek na Lipnici. Vedle něho stojí paní Šura, Alexandra Lvová. Muž s čepicí je autor těchto kapitol Kliment Štěpánek.

kterého ze svého středu tak nerad ztrácel. Chudá a od světa odlehlá Lipnice Haškem hodně získala, ať už přínosem přímým nebo i nepřímým. Hašek veškerý svůj značný příjem utratil výhradně na Lipnici a jeho zásluhou zvýšil se mnohonásobně příliv turistů a návštěvníků Lipnice, kteří toužili a touží zhlédnout místo, kde Hašek žil, zemřel a kde je pochován.

Barvu vlasů měl Hašek středně kaštanovou, bez náznaku k šedivění. Oči měl spíše malé, výrazu skoro dětského, takže i v době nemoci, vypadal i přes svou otylost mladě.

Zuby měl dobré a na nějaké potíže s chrupem si nikdy nenařikal. Věřil, že voda na Lipnici je radioaktivní (před první světovou válkou byly tu konány pokusné vrty a ve vzorcích vody, kamene a rašeliny, bylo zjištěno dosti značné procento radioaktivity), což mělo podle Haškova mínění vliv na zdravotní stav, hlavně zubů. Lipnické vodě, přesto, že jí mnoho nevyopil, dělal častokrát u svých návštěvníků reklamu a dokazoval na svých i mých zubech její blahodárnost.

Holič, který chodil Haška několikrát za týden holit se jmenoval Viktor Ponc. Když přišel holič Ponc holit Haška několik dní před jeho smrtí, ptal se ho, jak to, že je oholen a kdo ho holil? Hašek odpověděl, že není oholen, že neví čím to je, že mu od posledního holení žádné vousy nenarostly. Holič Ponc se dál neptal, ale ještě ten den se mi při náhodném našem setkání svěřil, že se mu Hašek nelíbí. Přestaly-li mu růst vousy, musí prý to být s jeho zdravím zlé, a abych se připravil na nejhorší.

Bohužel, Poncova předpověď se opravdu v několika dnech splnila.

Haškovy životní problémy se v té době nezdály nijak komplikované. Jeho živím byla společnost veselých lidí. Bez společnosti nebyl by se cítil spokojen a bez ní snad by ani nebylo jeho povídek a humoresek. Mezi lidmi získával ku své práci náměty a náplň svých prací. Čím různorodější a veselejší bylo Haškovo okolí, tím spokojenější byl on sám. Třebaže rád vidával své přátele z Prahy, stačivali mu jeho lipničtí kamarádi a byl v jejich společnosti šťasten.

Jeden z autorů vzpomínek na Haška napsal o jeho zásadních rozporech s duchovními a kantory. Podle mého názoru neměl, pokud byli dobrými lidmi, k jednomu ani k druhým nenávisti. Vycházel s každým v dobrém a na Lipnici jsme to viděli nejlépe. Ovšem, bojovný klerikál, ať to byl farář, učitel, nebo kdokoliv jiný, v Haškově společnosti nebyl nikdy!

Po půl roce po Haškově smrti opustil jsem vzhledem k novému zaměstnání svůj domov na Lipnici, a tak zprávy o dalším pozůstalostním jednání a i o osudech Haškovy literární pozůstalosti neměl jsem již přímých zpráv, nýbrž dostával jsem je již neúplně a z podání jiných.

K napsání těchto řádek jsem se znovu odhodlal po dlouhých letech. Vylíčil jsem v nich dobu a příhody, které jsem s Haškem prožíval, jak je mám v živé paměti a ve svých poznámkách zapsány.

Přál bych si zcela srdce, aby literárním historikům, kteří budou v budoucnosti Haškovo osobnost i literární pozůstalost hodnotit, byly tyto mé vzpomínky dobrou pomůckou.